

ΕφΑΘ 7275/2009

Πρόεδρος Κ. Θεοδωροπούλου, Πρόεδρος Εφετών
Εισηγήτρια Γ. Αλεξοπούλου, Εφέτης
Δικηγόροι Π.-Μ. Αδαμοπούλου, Γ. Κοτρώνη

[...] Κατά το άρθρο 1 του Ν 2121/1993 «Πνευματική Ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα» ο πνευματικός δημιουργός με τη δημιουργία του έργου αποκτά πάνω σ' αυτό πνευματική ιδιοκτησία, η οποία περιλαμβάνει το αποκλειστικό δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα προστασίας του προσωπικού του δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα). Κατά το άρθρο 2 του ίδιου νόμου, ως έργο νοείται κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή, ιδίως γραπτά κείμενα, οι μουσικές συνθέσεις, τα θεατρικά έργα, οι χορογραφίες κ.λπ.

Εξάλλου κατά το άρθρο 3 παρ. 1 του εν λόγω νόμου το περιουσιακό δικαίωμα δίνει στο δημιουργό την εξουσία να επιτρέπει ή να απαγορεύει, μεταξύ άλλων, την αναπαραγωγή του έργου με κάθε μέσο και τη διασκευή, προσαρμογή, μετάφραση αυτού. Το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας, το οποίο αποκτά πρωτογενώς ο πνευματικός δημιουργός του μπορεί να μεταβιβασθεί κατά το περιουσιακό του περιεχόμενο είτε αιτία θανάτου στους κληρονόμους είτε να γίνει αντικείμενο οικονομικής εκμετάλλευσης με τη μορφή άδειας ή σύμβασης εκμετάλλευσης (12, 13 Ν 2121/1993).

Περαιτέρω κατά το άρθρο 65 του Ν 2121/1993 σε κάθε περίπτωση προσβολής της πνευματικής ιδιοκτησίας ο δημιουργός μπορεί να αξιώσει την αναγνώριση του δικαιώματος του, την άρση της προσβολής και της παράλειψης της στο μέλλον, ενώ σε περίπτωση που κάποιος έχει αποκτήσει το περιουσιακό δικαίωμα δευτερογενώς, ως δικαιούχος, σε περίπτωση προσβολής, μπορεί να ασκήσει όσες από τις εξουσίες έχουν μεταβιβασθεί σ' αυτόν.

Εξάλλου κατά το άρθρο 1 του Ν 2387/1920 «Περί πνευματικής ιδιοκτησίας» που ίσχυε στην Ελλάδα πριν από τον ήδη ισχύοντα 2121/1993 ο δημιουργός ενός έργου είχε το δικαίωμα της οικονομικής εκμετάλλευσης, μεταξύ άλλων του λογοτεχνικού έργου εφόρου ζωής.

Οι κληρονόμοι του δημιουργού σύμφωνα με το άρθρο 2 του ίδιου νόμου διατηρούσαν το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου του κληρονομούμενου δημιουργού για χρονικό διάστημα πενήντα ετών από την 31 Δεκεμβρίου του έτους στο οποίο ο τελευταίος είχε αποβιώσει.

Κατ' εξαίρεση των αμέσως παραπάνω, σύμφωνα με το άρθρο 6 του ίδιου νόμου, η διάρκεια της προστασίας της εξουσίας για μετάφραση λογοτεχνικών έργων ήταν δεκαετής και υπολογιζόταν από την 31 Δεκεμβρίου του έτους πρώτης έκδοσης.

Με την πάροδο της παραπάνω δεκαετίας το έργο καθίστατο κοινό κτήμα και ελεύθερο προς οικονομική εκμετάλλευση, ενώ κανένα δικαίωμα δεν είχε στο μεταφρασμένο έργο είτε ο ίδιος ο δημιουργός είτε οι κληρονόμοι του ή άλλοι πιθανοί δικαιούχοι εκμετάλλευσης.

Με το Ν 5257/3-11.8.1931 η Ελλάδα προσχώρησε στη Σύμβαση της Βέρνης «για την προστασία των φιλολογικών και καλλιτεχνικών έργων».

Στο αρχικό κείμενο της Σύμβασης η προστασία του δικαιώματος μετάφρασης διαρκούσε δέκα έτη, ενώ σε επόμενες αναθεωρήσεις και συμπληρώσεις η προστασία του δικαιώματος μετάφρασης διαρκούσε

πενήντα έτη.

Ωστόσο η Ελλάδα διατηρούσε σχετική επιφύλαξη και εξακολουθούσε να ισχύει η δεκαετής προστασία (βλ. Γ. Κουμάντου, Πνευματική Ιδιοκτησία, σελ. 308, 309, έκθ. 1991).

Με το ΝΔ 3565/1956 η Ελλάδα κύρωσε τη σύμβαση της Βέρνης, όπως είχε αναθεωρηθεί στις 26.6.1948 στις Βρυξέλλες, με έναρξη ισχύος από τις 6.1.1957 χωρίς την προαναφερόμενη επιφύλαξη ως προς τη διάρκεια προστασίας του δικαιώματος μετάφρασης και ως προς αυτή ίσχυε πλέον, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 7 και 8 της σύμβασης, πλέον της χρονικής περιόδου όπου ο δημιουργός είναι εν ζωή, διάρκεια προστασίας πενήντα ετών μετά το θάνατο του.

Για τα έργα όμως που είχαν καταστεί κοινό κτήμα, κατά την ημερομηνία που τέθηκε σε ισχύ η σύμβαση της Βέρνης δηλαδή για αυτά που είχε παρέλθει δεκαετία από την πρώτη τους έκδοση μέχρι τις 6.1.1957 η προστασία δεν αναβίωνε και εθεωρούντο ελεύθερα προς εκμετάλλευση (βλ. Γ. Κουμάντου, Πνευματική Ιδιοκτησία, σελ. 310, έκδ. 1991).

Περαιτέρω με το άρθρο 29 παρ. 1 του Ν 2121/1993, το χρονικό όριο προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας καθορίστηκε ότι διαρκεί όσο και η ζωή του δημιουργού και εβδομήντα έτη μετά το θάνατο του που υπολογίζονται από το τέλος του έτους του θανάτου του.

Με την διάταξη 68 παρ. 1 του ίδιου νόμου παρέμειναν εκτός προστασίας τα έργα των οποίων είχε λήξει η διάρκεια της προστασίας τους με βάση το προϊσχύσαν δίκαιο κατά την έναρξη ισχύος του νόμου (4.3.1993).

Στη συνέχεια, προς εναρμόνιση της εσωτερικής νομοθεσίας με την Οδηγία 93/1998 της 29.10.1993 του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, με το άρθρο 8 παρ. 1 του Ν 2557/1997 προστέθηκε το άρθρο 68 Α του Ν 2121/1993, στο οποίο ορίζεται ότι «η διάρκεια προστασίας που προβλέπεται στα άρθρα 21, 30, 31 και 62 του νόμου αυτού, εφαρμόζεται σε όλα τα έργα και αντικείμενα προστασίας με συγγενικά δικαιώματα, τα οποία προστατεύονται σε ένα τουλάχιστον κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης την 1.7.1995, κατ' εφαρμογήν των νομοθεσιών για την πνευματική ιδιοκτησία.

Οι τρίτοι, οι οποίοι ανέλαβαν την εκμετάλλευση έργων ή αντικειμένων συγγενικών δικαιωμάτων που είχαν γίνει κοινό κτήμα πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, μπορούν να συνεχίσουν την εκμετάλλευση αυτή με τους ίδιους τρόπους, με τα ίδια μέσα και την ίδια έκταση μέχρι 1.1.1999».

Η Οδηγία 93/1998 ΕΟΚ αποσκοπούσε στην εναρμόνιση των επί μέρους εθνικών νομοθεσιών προκειμένου να εξλειφθούν προβλήματα στον ανταγωνισμό από την εκμετάλλευση των έργων, που εδημιουργούντο από το γεγονός ότι ένα έργο μπορούσε να είναι προστατευμένο σε ένα κράτος-μέλος και σε άλλο όχι ώστε να είναι λιγότερη δαπανηρή και προσιτή η εκμετάλλευση του.

Η εναρμόνιση αφορούσε επιπλέον (εκτός από τη διάρκεια προστασίας) και την ημερομηνία από την οποία θα άρχιζε να υπολογίζεται η προθεσμία μετά το θάνατο του δημιουργού και ως χρόνος έναρξης υπολογισμού της προθεσμίας ορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 8 η 1η Ιανουαρίου του έτους που έπεται του θανάτου του δημιουργού. Με την παραπάνω ρύθμιση αναβίωνε η προστασία έργων, των οποίων η εκμετάλλευση ήταν ελεύθερη.

Προς προστασία όσων είχαν αναλάβει την εκμετάλλευση έργων χωρίς να λάβουν άδεια και χωρίς να επιβαρύνονται με πληρωμή πνευματικών δικαιωμάτων η οδηγία επέβαλε στα κράτη-μέλη την πρόβλεψη διατάξεων, των οποίων οι λεπτομέρειες εφαρμογής αφέθηκαν σ' αυτά, προκειμένου να

ρυθμίσουν τα δικαιώματα των προσώπων που είχαν προβεί σε πράξεις εκμετάλλευσης του έργου κατά το χρόνο που είχε λήξει η προστασία του με βάση το προηγούμενο καθεστώς.

Προς εναρμόνιση με την εν λόγω οδηγία εκδόθηκε η προαναφερόμενη διάταξη (βλ. Π. Κωνσταντίνου, παρατηρήσεις υπό την απόφαση Εφθεσ 3022/2006 σε ΕπισκεΔ Β, 2007,438-447, με παραπάνω παραπομπές).

Από την εν λόγω διάταξη προκύπτει ότι για την προστασία όσων είχαν αναλάβει την εκμετάλλευση έργων πνευματικής ιδιοκτησίας, των οποίων είχε λήξει η διάρκεια προστασίας με τον προηγούμενο Ν 2387/1920 και δεν είχαν υπερβεί τα εβδομήντα έτη από το θάνατο του δημιουργού, ως ανώτατο χρονικό όριο εκμετάλλευσης τέθηκε η 1.1.1999. Το χρονικό διάστημα από 1.7.1995 μέχρι 1.1.1999 είναι υπεραρκετό για την εξάντληση των αποθεμάτων οποιουδήποτε έχει επενδύσει στην εκμετάλλευση του έργου (βλ. Λ. Κοτσιρίης-Ε. Σταματούδη «Νόμος για την πνευματική Ιδιοκτησία κατ' άρθρον ερμηνεία» υπό το άρθρο 68 Α).

Μετά την πάροδο του παραπάνω χρόνου την αποκλειστική εκμετάλλευση έχουν οι κληρονόμοι ή όσοι έχουν αποκτήσει νόμιμο δικαίωμα εκμετάλλευσης.

Απαραίτητη προϋπόθεση η προστασία την 1.7.1995 σε ένα τουλάχιστον κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(Απορρίπτει την έφεση.)